Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

της 5ης Σεπτεμβρίου 2023 *

«Προδικαστική παραπομπή – Ιθαγένεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Άρθρο 20 ΣΛΕΕ – Άρθρο 7 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Πολίτης που έχει την ιθαγένεια κράτους μέλους και την ιθαγένεια τρίτης χώρας – Αυτοδίκαιη απώλεια της ιθαγένειας του κράτους μέλους με τη συμπλήρωση του 22ου έτους της ηλικίας λόγω ανυπαρξίας πραγματικού δεσμού με το κράτος μέλος, εφόσον δεν υποβληθεί αίτηση περί διατηρήσεως της ιθαγένειας πριν από την ημερομηνία συμπλήρωσης της εν λόγω ηλικίας – Απώλεια της ιδιότητας του πολίτη της Ένωσης – Εξέταση της αναλογικότητας των συνεπειών της εν λόγω απώλειας από τη σκοπιά του δικαίου της Ένωσης – Αποκλειστική προθεσμία»

Στην υπόθεση C-689/21,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Østre Landsret (εφετείο ανατολικής περιφέρειας, Δανία) με απόφαση της 11ης Οκτωβρίου 2021, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 16 Νοεμβρίου 2021, στο πλαίσιο της δίκης

X

κατά

Udlændinge- og Integrationsministeriet,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους K. Lenaerts, Πρόεδρο, L. Bay Larsen, Αντιπρόεδρο, A. Prechal, K. Λυκούργο (εισηγητή), E. Regan, P. G. Xuereb, L. S. Rossi, Δ. Γρατσία και M. L. Arastey Sahún, προέδρους τμήματος, S. Rodin, F. Biltgen, N. Piçarra, N. Wahl, I. Ziemele και J. Passer, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Szpunar

γραμματέας: C. Strömholm, διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 4ης Οκτωβρίου 2022,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– η X, εκπροσωπούμενη από τον E. O. R. Khawaja, advokat,

* Γλώσσα διαδικασίας: η δανική.

– η Δανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις V. Pasternak Jørgensen και M. Søndahl Wolff, επικουρούμενες από τον R. Holdgaard και την A. K. Rasmussen, advokater,

– η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις A. Daniel, A.-L. Desjonquères και τον J. Illouz,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τις L. Grønfeldt και E. Montaguti,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 26ης Ιανουαρίου 2023,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 20 ΣΛΕΕ και του άρθρου 7 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της X και του Udlændinge- og Integrationsministeriet (Υπουργείου Μετανάστευσης και Ενσωμάτωσης, Δανία) (στο εξής: Υπουργείο) σχετικά με την απώλεια της δανικής ιθαγένειας της X.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Το άρθρο 20 ΣΛΕΕ ορίζει τα εξής:

«1. Θεσπίζεται ιθαγένεια της [Ευρωπαϊκής] Ένωσης. Πολίτης της Ένωσης είναι κάθε πρόσωπο που έχει την υπηκοότητα ενός κράτους μέλους. Η ιθαγένεια της Ένωσης προστίθεται και δεν αντικαθιστά την εθνική ιθαγένεια.

2. Οι πολίτες της Ένωσης έχουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στις Συνθήκες. Έχουν μεταξύ άλλων:

α) το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής στο έδαφος των κρατών μελών,

[…]».

4 Κατά το άρθρο 7 του Χάρτη, κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και των επικοινωνιών του.

5 Η δήλωση αριθ. 2, για την ιθαγένεια κράτους μέλους, την οποία τα κράτη μέλη προσάρτησαν στην Τελική Πράξη της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ 1992, C 191, σ. 98, στο εξής: δήλωση αριθ. 2), έχει ως εξής:

«Η Συνδιάσκεψη δηλώνει ότι, όταν στη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας γίνεται αναφορά στους υπηκόους των κρατών μελών, το θέμα του εάν ένα άτομο έχει την ιθαγένεια κράτους μέλους ρυθμίζεται αποκλειστικά και μόνο από τη νομοθεσία του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους. […]»

6 Στο τμήμα Α της απόφασης των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων, που συνήλθαν στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο Εδιμβούργο στις 11 και 12 Δεκεμβρίου 1992, για ορισμένα προβλήματα που έθεσε η Δανία σχετικά με τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ 1992, C 348, σ. 1, στο εξής: απόφαση του Εδιμβούργου), προβλέπονται τα εξής:

«Οι διατάξεις του δεύτερου μέρους της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σχετικά με την ιθαγένεια της Ένωσης παρέχουν στους πολίτες των κρατών μελών επιπλέον δικαιώματα και προστασία κατά τα οριζόμενα στο εν λόγω μέρος. Δεν αντικαθιστούν όμως επ' ουδενί την ιθαγένεια των κρατών μελών. Το αν ένα άτομο έχει την ιθαγένεια ενός κράτους μέλους κρίνεται αποκλειστικά βάσει της νομοθεσίας του οικείου κράτους μέλους.»

Το δανικό δίκαιο

7 Το άρθρο 8, παράγραφος 1, του lov om dansk indfødsret (νόμου περί δανικής ιθαγένειας), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης (στο εξής: νόμος περί ιθαγένειας), προβλέπει τα εξής:

«Πρόσωπο που γεννήθηκε στην αλλοδαπή και το οποίο ουδέποτε είχε την κατοικία του στο Βασίλειο της Δανίας ούτε τη διαμονή του σε αυτό υπό συνθήκες που υποδηλώνουν στενό δεσμό με τη Δανία χάνει τη δανική ιθαγένεια με τη συμπλήρωση του 22ου έτους της ηλικίας του, εκτός αν με τον τρόπο αυτόν καθίσταται ανιθαγενές. Ο Υπουργός Προσφύγων, Μεταναστών και Ενσωμάτωσης, ή το κατ' εξουσιοδότησή του αρμόδιο πρόσωπο, δύναται, ωστόσο, κατόπιν αιτήσεως υποβληθείσας πριν από την ημερομηνία αυτή, να επιτρέψει τη διατήρηση της ιθαγένειας.»

8 Κατά την cirkulæreskrivelse om naturalisation nr. 10873 (εγκύκλιο αριθ. 10873 περί πολιτογράφησης), της 13ης Οκτωβρίου 2015, όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης (στο εξής: εγκύκλιος περί πολιτογράφησης), πρώην Δανοί υπήκοοι οι οποίοι απώλεσαν τη δανική ιθαγένεια δυνάμει του άρθρου 8, παράγραφος 1, του νόμου περί ιθαγένειας πρέπει, κατ' αρχήν, να πληρούν τις γενικές προϋποθέσεις για την κτήση της δανικής ιθαγένειας οι οποίες απαιτούνται εκ του νόμου προκειμένου να μπορούν να ανακτήσουν εκ νέου την ιθαγένεια αυτή. Κατά το άρθρο 5, παράγραφος 1, της ίδιας εγκυκλίου, ο αιτών πρέπει να διαμένει στο εθνικό έδαφος κατά την υποβολή της αίτησης πολιτογράφησης. Δυνάμει του άρθρου 7 της εν λόγω εγκυκλίου, ο αιτών πρέπει να έχει συμπληρώσει εννέα έτη συνεχούς διαμονής στο Βασίλειο της Δανίας.

9 Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 13 της εγκυκλίου περί πολιτογράφησης, ερμηνευόμενου σε συνδυασμό με το παράρτημα 1, σημείο 3, της ίδιας εγκυκλίου, επιδεικνύεται κάποια ευελιξία όσον αφορά την εφαρμογή των γενικών απαιτήσεων διαμονής σε σχέση με πρόσωπα τα οποία είχαν στο παρελθόν τη δανική ιθαγένεια ή είναι δανικής καταγωγής.

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

10 Η X γεννήθηκε στις 5 Οκτωβρίου 1992 στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής από Δανή μητέρα και Αμερικανό πατέρα. Από τη γέννησή της είχε τη δανική και την αμερικανική ιθαγένεια. Έχει έναν αδελφό και μια αδελφή που ζουν στις Ηνωμένες Πολιτείες, ένα δε από τα αδέλφια της έχει τη δανική ιθαγένεια. Κανείς από τους γονείς, τον αδελφό ή την αδελφή της δεν ζει στη Δανία.

11 Στις 17 Νοεμβρίου 2014, ήτοι μετά τη συμπλήρωση του 22ου έτους της ηλικίας της, η X υπέβαλε στο Υπουργείο αίτηση περί διατηρήσεως της δανικής ιθαγένειας.

12 Βάσει των πληροφοριών που περιλαμβάνονταν στην εν λόγω αίτηση, το Υπουργείο θεώρησε ότι η X είχε ζήσει στη Δανία για μέγιστο χρονικό διάστημα 44 εβδομάδων πριν από τη συμπλήρωση του εικοστού δευτέρου έτους της ηλικίας της. Επιπλέον, η X δήλωσε ότι είχε διαμείνει στη Δανία για διάστημα 5 εβδομάδων μετά τη συμπλήρωση του εικοστού δευτέρου έτους της ηλικίας της και ότι, το 2015, ήταν μέλος της ομάδας καλαθοσφαίρισης γυναικών της Δανίας. Η X επισήμανε, επίσης, ότι το 2005 είχε διαμείνει για διάστημα περίπου τριών έως τεσσάρων εβδομάδων στη Γαλλία.

13 Με απόφαση της 31ης Ιανουαρίου 2017, το Υπουργείο ενημέρωσε την X ότι, με τη συμπλήρωση του 22ου έτους της ηλικίας της, είχε απωλέσει τη δανική ιθαγένεια, σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, του νόμου περί ιθαγένειας, και ότι δεν ήταν δυνατή η εφαρμογή της παρέκκλισης που προβλέπεται στο άρθρο 8, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, του ίδιου νόμου, δεδομένου ότι η αίτησή της περί διατηρήσεως της δανικής ιθαγένειας είχε υποβληθεί μετά τη συμπλήρωση του 22ου έτους της ηλικίας.

14 Στην εν λόγω απόφαση επισημαίνεται, μεταξύ άλλων, ότι η απώλεια της ιθαγένειας δικαιολογείται από το γεγονός ότι η X ουδέποτε είχε την κατοικία της στη Δανία ούτε είχε τη διαμονή της στο εν λόγω κράτος μέλος υπό συνθήκες που υποδηλώνουν στενό δεσμό με αυτό, κατά την έννοια του άρθρου 8, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, του νόμου περί ιθαγένειας, δεδομένου ότι η διαμονή της στο εθνικό έδαφος, πριν από τη συμπλήρωση του 22ου έτους της ηλικίας της, δεν είχε διαρκέσει περισσότερο από 44 εβδομάδες.

15 Στις 9 Φεβρουαρίου 2018, η X άσκησε ενώπιον του København byret (πρωτοβάθμιου δικαστηρίου Κοπεγχάγης, Δανία) προσφυγή με αίτημα την ακύρωση της αποφάσεως της 31ης Ιανουαρίου 2017 που μνημονεύεται στη σκέψη 13 της παρούσας αποφάσεως και την «επανεξέταση της υπόθεσης». Με διάταξη της 3ης Απριλίου 2020, η ως άνω προσφυγή παραπέμφθηκε στο Østre Landsret (εφετείο ανατολικής περιφέρειας, Δανία), το οποίο είναι το αιτούν δικαστήριο.

16 Προς στήριξη της προσφυγής της ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, η X υποστηρίζει ότι, μολονότι η διατήρηση πραγματικού δεσμού και η διαφύλαξη της ιδιαίτερης σχέσης αλληλεγγύης και πίστης με το οικείο κράτος μέλος συνιστούν θεμιτό σκοπό, εντούτοις, η αυτοδίκαιη και χωρίς εξαιρέσεις απώλεια της δανικής ιθαγένειας, η οποία προβλέπεται από το άρθρο 8, παράγραφος 1, του νόμου περί ιθαγένειας, δεν είναι αναλογική σε σχέση με τον εν λόγω σκοπό και, επομένως, αντιβαίνει στο άρθρο 20 ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 7 του Χάρτη.

17 Κατά την X, οι κανόνες περί απώλειας της ιθαγένειας μπορούν να θεωρηθούν σύμφωνοι προς την αρχή της αναλογικότητας μόνον εάν, σύμφωνα με την απόφαση της 12ης Μαρτίου 2019, Tjebbes κ.λπ. (C-221/17, EU:C:2019:189), η εθνική κανονιστική ρύθμιση επιτρέπει, συγχρόνως, ιδιαιτέρως

απλουστευμένη πρόσβαση στην ανάκτηση της ιθαγένειας. Πλην όμως, τέτοια πρόσβαση δεν προβλέπεται από τη δανική ρύθμιση. Επιπλέον, σύμφωνα με την ως άνω κανονιστική ρύθμιση, η ανάκτηση της ιθαγένειας ex tunc δεν είναι δυνατή.

18 Το Υπουργείο υποστηρίζει ότι η εξέταση της νομιμότητας και της αναλογικότητας του άρθρου 8, παράγραφος 1, του νόμου περί ιθαγένειας σε σχέση με πρόσωπα τα οποία, κατά τον χρόνο υποβολής της αιτήσεως περί διατηρήσεως της ιθαγένειας, έχουν συμπληρώσει το 22ο έτος της ηλικίας τους πρέπει να βασιστεί σε συνολική εκτίμηση της δανικής ρυθμίσεως για την απώλεια και την ανάκτηση της εν λόγω ιθαγένειας. Ο Δανός νομοθέτης έκρινε ότι, στην περίπτωση των προσώπων που έχουν γεννηθεί στην αλλοδαπή και δεν έχουν ζήσει στο έδαφος του Βασιλείου της Δανίας ή διαμείνει στο κράτος μέλος αυτό για σημαντικό χρονικό διάστημα, η σχέση πίστης και αλληλεγγύης καθώς και ο δεσμός τους με το εν λόγω κράτος μέλος σταδιακά αποδυναμώνονται και ότι, επομένως, είναι σύμφωνο προς την αρχή της αναλογικότητας να γίνεται διάκριση της νομικής τους κατάστασης πριν και μετά τη συμπλήρωση του 22ου έτους της ηλικίας τους. Η αναλογικότητα της αυτοδίκαιης απώλειας της δανικής ιθαγένειας για τα πρόσωπα που έχουν συμπληρώσει το 22ο έτος της ηλικίας τους πρέπει, επίσης, να αξιολογηθεί υπό το πρίσμα των ιδιαιτέρως επιεικών κανόνων για τη διατήρηση της ιθαγένειας μέχρι την ηλικία αυτή.

19 Εξάλλου, κατά το Υπουργείο, η νομιμότητα και η αναλογικότητα των εθνικών κανόνων σχετικά με την απώλεια της δανικής ιθαγένειας αποδεικνύεται από το γεγονός ότι είναι δυνατό να αποφασισθεί ότι η ιθαγένεια αυτή θα διατηρηθεί, βάσει κατά περίπτωση αξιολόγησης, η οποία διενεργείται κατόπιν αιτήσεως περί διατηρήσεως της εν λόγω ιθαγένειας, υποβαλλομένης σε ημερομηνία όσο το δυνατόν εγγύτερη εκείνης κατά την οποία ο ενδιαφερόμενος συμπληρώνει το 22ο έτος της ηλικίας του, ήτοι της ημερομηνίας που μνημονεύεται στο άρθρο 8, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, του νόμου περί ιθαγένειας.

20 Στο πλαίσιο αυτό, το αιτούν δικαστήριο περιγράφει κατ' αρχάς τη διοικητική πρακτική του Υπουργείου όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου 8, παράγραφος 1, του νόμου περί ιθαγένειας. Αφενός, όσον αφορά την εκτίμηση του κατά πόσον υφίσταται «στενός δεσμός με τη Δανία», κατά την έννοια της πρώτης περιόδου της εν λόγω διατάξεως, γίνεται διάκριση ανάλογα με το αν η διάρκεια διαμονής του ενδιαφερομένου στη Δανία πριν από τη συμπλήρωση του 22ου έτους της ηλικίας του ήταν μικρότερη ή μεγαλύτερη του έτους. Εάν η διάρκεια της διαμονής αυτής ήταν τουλάχιστον ένα έτος, οι εθνικές αρχές αναγνωρίζουν ότι υφίσταται αρκούντως στενός δεσμός με το Βασίλειο της Δανίας ώστε να δικαιολογείται η διατήρηση της δανικής ιθαγένειας. Αντιθέτως, εφόσον τούτο δεν συμβαίνει, οι απαιτήσεις περί της υπάρξεως στενού δεσμού είναι αυστηρότερες, υπό την έννοια ότι ο ενδιαφερόμενος θα πρέπει να αποδείξει ότι οι συντομότερες περίοδοι διαμονής υποδηλώνουν, παρ' όλα αυτά, «ιδιαιτέρως στενό δεσμό με τη Δανία».

21 Αφετέρου, όσον αφορά τη δυνατότητα να επιτραπεί η διατήρηση της δανικής ιθαγένειας σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, του νόμου περί ιθαγένειας, δίνεται έμφαση σε μια σειρά άλλων στοιχείων, όπως η συνολική διάρκεια της διαμονής του αιτούντος στο έδαφος του Βασιλείου της Δανίας, η συχνότητα διαμονής στο εν λόγω κράτος μέλος, το κατά πόσον οι περίοδοι διαμονής τοποθετούνται χρονικά λίγο πριν από τη συμπλήρωση του 22ου έτους της ηλικίας του αιτούντος ή ανατρέχουν σε απώτερες περιόδους, καθώς και το κατά πόσον ο αιτών ομιλεί άπταιστα τη δανική γλώσσα και συνδέεται, κατά τα λοιπά, με το εν λόγω κράτος μέλος, για παράδειγμα λόγω επαφών με Δανούς συγγενείς ή σχέσεων με ενώσεις της Δανίας ή άλλων σχέσεων.

22 Εν συνεχεία, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, κατόπιν της εκδόσεως της αποφάσεως της 12ης Μαρτίου 2019, Tjebbes κ.λπ. (C-221/17, EU:C:2019:189), το νόημα του άρθρου 8, παράγραφος 1, του νόμου περί ιθαγένειας αποσαφηνίστηκε. Είναι πλέον δεδομένο ότι, σε περίπτωση κατά την οποία η αίτηση περί διατηρήσεως της δανικής ιθαγένειας υποβάλλεται πριν από τη συμπλήρωση του 22ου έτους της ηλικίας, το Υπουργείο οφείλει να λάβει υπόψη ορισμένα πρόσθετα στοιχεία προκειμένου να προβεί σε εξατομικευμένη εξέταση της αναλογικότητας των συνεπειών, από τη σκοπιά του δικαίου της Ένωσης, της απώλειας της ως άνω ιθαγένειας και, συνακόλουθα, της ιθαγένειας της Ένωσης. Συναφώς, το Υπουργείο θα πρέπει να εκτιμήσει κατά πόσον οι συνέπειες, από τη σκοπιά του δικαίου της Ένωσης, της απώλειας της ιθαγένειας της Ένωσης είναι ανάλογες προς τον σκοπό στον οποίο στηρίζεται η απώλεια της δανικής ιθαγένειας, ήτοι τη διασφάλιση της υπάρξεως πραγματικού δεσμού με το Βασίλειο της Δανίας.

23 Κατά το αιτούν δικαστήριο, υπό το πρίσμα της αποφάσεως της 12ης Μαρτίου 2019, Tjebbes κ.λπ. (C-221/17, EU:C:2019:189), υφίστανται αμφιβολίες όσον αφορά τη συμβατότητα με το άρθρο 20 ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 7 του Χάρτη, της απώλειας της δανικής ιθαγένειας και, ενδεχομένως, της ιθαγένειας της Ένωσης, η οποία, δυνάμει του άρθρου 8, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, του νόμου περί ιθαγένειας, επέρχεται αυτοδικαίως και χωρίς εξαιρέσεις με τη συμπλήρωση του 22ου έτους της ηλικίας, λαμβανομένου επίσης υπόψη ότι μετά τη συμπλήρωση της ηλικίας αυτής η ανάκτηση της ιθαγένειας με πολιτογράφηση είναι δυσχερής. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει, συναφώς, ότι, σε περίπτωση απώλειας της εν λόγω ιθαγένειας, οι πρώην Δανοί υπήκοοι θα πρέπει, κατ' αρχήν, να πληρούν τις γενικές προϋποθέσεις πολιτογράφησης, έστω και αν μπορεί να γίνει δεκτή κάποια ευελιξία ως προς τις προϋποθέσεις αυτές, όσον αφορά τη διάρκεια διαμονής στη Δανία.

24 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Østre Landsret (εφετείο ανατολικής περιφέρειας) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Αντιτίθεται το άρθρο 20 ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 7 [του Χάρτη], σε νομοθεσία κράτους μέλους, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία προβλέπει, κατ' αρχήν, την αυτοδίκαιη απώλεια της ιθαγένειας του εν λόγω κράτους μέλους, όταν πρόσωπα γεννηθέντα εκτός του εδάφους του κράτους μέλους, τα οποία ουδέποτε έζησαν ούτε διέμειναν σε αυτό υπό συνθήκες που υποδηλώνουν στενό δεσμό με το εν λόγω κράτος μέλος, συμπληρώνουν το 22ο έτος της ηλικίας τους, με αποτέλεσμα πρόσωπα που δεν έχουν ούτε την ιθαγένεια άλλου κράτους μέλους να στερούνται της ιδιότητας του πολίτη της Ένωσης και των δικαιωμάτων που απορρέουν από αυτήν, λαμβανομένου υπόψη του ότι από την επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης νομοθεσία προκύπτει ότι:

α) η ύπαρξη στενού δεσμού με το κράτος μέλος τεκμαίρεται ιδίως μετά από διαμονή συνολικής διάρκειας ενός έτους στο εν λόγω κράτος μέλος,

β) αν η αίτηση για τη διατήρηση της ιθαγένειας υποβληθεί πριν από τη συμπλήρωση του 22ου έτους της ηλικίας, μπορεί να επιτραπεί η διατήρηση της ιθαγένειας του κράτους μέλους υπό λιγότερο αυστηρούς όρους, και για τον σκοπό αυτόν οι αρμόδιες αρχές οφείλουν να εξετάσουν τις συνέπειες της απώλειας της ιθαγένειας, και

γ) η απολεσθείσα ιθαγένεια μπορεί να αποδοθεί εκ νέου μετά τη συμπλήρωση του 22ου έτους της ηλικίας του ενδιαφερομένου μόνο μέσω της διαδικασίας της πολιτογράφησης, για την οποία πρέπει να πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις, μεταξύ των οποίων και εκείνη της αδιάλειπτης διαμονής στο κράτος μέλος για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, αν και η περίοδος διαμονής μπορεί να είναι συντομότερη για τους πρώην υπηκόους του εν λόγω κράτους μέλους;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

25 Με το ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 20 ΣΛΕΕ, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα του άρθρου 7 του Χάρτη, έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε κανονιστική ρύθμιση κράτους μέλους κατά την οποία οι υπήκοοί του οι οποίοι γεννήθηκαν εκτός του εδάφους του και ουδέποτε είχαν σε αυτό την κατοικία τους ούτε και τη διαμονή τους υπό συνθήκες που αποδεικνύουν πραγματικό δεσμό με το εν λόγω κράτος μέλος χάνουν αυτοδικαίως την ιθαγένεια του συγκεκριμένου κράτους μέλους με τη συμπλήρωση του 22ου έτους της ηλικίας τους, με αποτέλεσμα τα πρόσωπα που δεν είναι επίσης υπήκοοι άλλου κράτους μέλους να στερούνται την ιδιότητα του πολίτη της Ένωσης και τα δικαιώματα που απορρέουν από αυτήν, αλλά η οποία επιτρέπει στις αρμόδιες αρχές, σε περίπτωση υποβολής εκ μέρους του εν λόγω υπηκόου, κατά τη διάρκεια του έτους που προηγείται της συμπλήρωσης του 22ου έτους της ηλικίας του, αιτήσεως περί διατηρήσεως της εν λόγω ιθαγένειας, να εξετάζουν την αναλογικότητα των συνεπειών της απώλειας της ιθαγένειας από την σκοπιά του δικαίου της Ένωσης και, κατά περίπτωση, να επιτρέπουν τη διατήρησή της.

26 Επισημαίνεται εξαρχής ότι η Δανική Κυβέρνηση ζήτησε από το Δικαστήριο να λάβει υπόψη, για την απάντηση στο εν λόγω ερώτημα, την απόφαση του Εδιμβούργου, από την οποία προκύπτει, κατ' αυτήν, ότι το Βασίλειο της Δανίας, αφενός, διαθέτει ευρεία εξουσία εκτιμήσεως όσον αφορά τον καθορισμό των προϋποθέσεων κτήσεως και απώλειας της ιθαγένειας και, αφετέρου, λαμβάνει ιδιαίτερη θέση όσον αφορά την ιθαγένεια της Ένωσης. Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας με το σημείο 50 των προτάσεών του, τα σχετικά με την ιθαγένεια της Ένωσης κρίσιμα χωρία της ως άνω αποφάσεως έχουν την ίδια διατύπωση με εκείνα της δηλώσεως αριθ. 2.

27 Ασφαλώς, η απόφαση του Εδιμβούργου και η δήλωση αριθ. 2, με τις οποίες επιδιωκόταν η διασαφήνιση του ζητήματος της οριοθέτησης του προσωπικού πεδίου εφαρμογής των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης που κάνουν αναφορά στην έννοια της ιθαγένειας, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ως μέσα ερμηνείας της Συνθήκης ΕΕ, και ειδικότερα ενόψει της οριοθέτησης του προσωπικού πεδίου εφαρμογής της εν λόγω Συνθήκης (πρβλ. απόφαση της 2ας Μαρτίου 2010, Rottmann, C-135/08, EU:C:2010:104, σκέψη 40).

28 Ωστόσο, κατά πάγια νομολογία, καίτοι ο καθορισμός των προϋποθέσεων κτήσεως και απώλειας της ιθαγένειας εμπίπτει, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, στην αρμοδιότητα κάθε κράτους μέλους, το γεγονός ότι ένας τομέας εμπίπτει στην αρμοδιότητα των κρατών μελών δεν σημαίνει ότι οι σχετικοί κανόνες της εθνικής νομοθεσίας δεν πρέπει, στις περιπτώσεις οι οποίες εμπίπτουν στο δίκαιο της Ένωσης, να συνάδουν προς το δίκαιο αυτό (αποφάσεις της 2ας Μαρτίου 2010, Rottmann, C-135/08, EU:C:2010:104, σκέψεις 39 και 41, και της 12ης Μαρτίου 2019, Tjebbes κ.λπ., C-221/17, EU:C:2019:189, σκέψη 30).

29 Το άρθρο 20 ΣΛΕΕ αναγνωρίζει σε κάθε πρόσωπο που έχει την ιθαγένεια κράτους μέλους την ιδιότητα του πολίτη της Ένωσης, η οποία τείνει να αποτελέσει τη θεμελιώδη ιδιότητα των υπηκόων των κρατών μελών [απόφαση της 18ης Ιανουαρίου 2022, Wiener Landesregierung (Ανάκληση διαβεβαιώσεως περί πολιτογράφησης), C-118/20, EU:C:2022:34, σκέψη 38 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

30 Ως εκ τούτου, η περίπτωση πολιτών της Ένωσης οι οποίοι, όπως η προσφεύγουσα της κύριας δίκης, έχουν την ιθαγένεια ενός μόνον κράτους μέλους και οι οποίοι, με την απώλεια της ιθαγένειας αυτής, έρχονται αντιμέτωποι με την απώλεια της ιδιότητας την οποία απονέμει το άρθρο 20 ΣΛΕΕ και των συνακόλουθων δικαιωμάτων εμπίπτει, λόγω της φύσεως και των συνεπειών της, στο δίκαιο της Ένωσης. Επομένως, τα κράτη μέλη οφείλουν, κατά την άσκηση της αρμοδιότητάς τους στον τομέα της ιθαγένειας, να τηρούν το δίκαιο της Ένωσης και, ιδίως, την αρχή της αναλογικότητας [αποφάσεις της 2ας Μαρτίου 2010, Rottmann, C-135/08, EU:C:2010:104, σκέψεις 42 και 45, της 12ης Μαρτίου 2019, Tjebbes κ.λπ., C-221/17, EU:C:2019:189, σκέψη 32, καθώς και της 18ης Ιανουαρίου 2022, Wiener Landesregierung (Ανάκληση διαβεβαιώσεως περί πολιτογράφησης), C-118/20, EU:C:2022:34, σκέψη 51].

31 Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι είναι θεμιτό να επιθυμεί ένα κράτος μέλος να προστατεύσει, αφενός, την ιδιαίτερη σχέση αλληλεγγύης και πίστεως που υπάρχει μεταξύ αυτού του ίδιου και των υπηκόων του και, αφετέρου, την αμοιβαιότητα δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που αποτελούν το θεμέλιο του δεσμού της ιθαγένειας [αποφάσεις της 2ας Μαρτίου 2010, Rottmann, C-135/08, EU:C:2010:104, σκέψη 51, της 12ης Μαρτίου 2019, Tjebbes κ.λπ., C-221/17, EU:C:2019:189, σκέψη 33, καθώς και της 18ης Ιανουαρίου 2022, Wiener Landesregierung (Ανάκληση διαβεβαιώσεως περί πολιτογράφησης), C-118/20, EU:C:2022:34, σκέψη 52].

32 Κατά την άσκηση της αρμοδιότητάς του που του παρέχει τη δυνατότητα να καθορίζει τις προϋποθέσεις κτήσεως και απώλειας της ιθαγένειας, είναι επίσης θεμιτό για ένα κράτος μέλος να θεωρεί την ιθαγένεια εκδήλωση πραγματικού δεσμού μεταξύ του ιδίου και των υπηκόων του και, συνακόλουθα, να προβλέπει ως συνέπεια της ελλείψεως ή της παύσεως ενός τέτοιου πραγματικού δεσμού την απώλεια της ιθαγένειάς του (πρβλ. απόφαση της 12ης Μαρτίου 2019, Tjebbes κ.λπ., C-221/17, EU:C:2019:189, σκέψη 35).

33 Εν προκειμένω, σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, του νόμου περί ιθαγένειας, οι γεννηθέντες στην αλλοδαπή Δανοί υπήκοοι, οι οποίοι ουδέποτε είχαν την κατοικία τους στη Δανία ούτε είχαν στο κράτος αυτό τη διαμονή τους υπό συνθήκες που υποδηλώνουν πραγματικό δεσμό με αυτό, χάνουν αυτοδικαίως τη δανική ιθαγένεια με τη συμπλήρωση του 22ου έτους της ηλικίας τους, εκτός αν με τον τρόπο αυτόν καθίστανται ανιθαγενείς.

34 Κατά το αιτούν δικαστήριο, από τις προπαρασκευαστικές εργασίες του νόμου περί ιθαγένειας προκύπτει ότι σκοπός του άρθρου 8 του εν λόγω νόμου είναι να αποτρέψει τη μεταβίβαση της δανικής ιθαγένειας, από γενιά σε γενιά, σε πρόσωπα εγκατεστημένα στην αλλοδαπή τα οποία δεν έχουν καμία γνώση του Βασιλείου της Δανίας και κανένα δεσμό με τη χώρα αυτή.

35 Συναφώς, επισημαίνεται ότι το δίκαιο της Ένωσης δεν αντιτίθεται ούτε στη δυνατότητα του κράτους μέλους να προβλέπει ότι η εκτίμηση περί της υπάρξεως ή της ελλείψεως πραγματικού δεσμού με το ίδιο πραγματοποιείται βάσει κριτηρίων, όπως εκείνα του άρθρου 8, παράγραφος 1, πρώτη περίοδος, του νόμου περί ιθαγένειας, τα οποία στηρίζονται στον τόπο γεννήσεως και

κατοικίας του ενδιαφερομένου και τις συνθήκες διαμονής του στο εθνικό έδαφος, ούτε στη δυνατότητα του κράτους μέλους να περιορίζει την εκτίμηση αυτή στο χρονικό διάστημα μέχρι την ημερομηνία κατά την οποία ο ενδιαφερόμενος συμπλήρωσε το 22ο έτος της ηλικίας του.

36 Για τις ανάγκες της υπό κρίση υποθέσεως παρέλκει η εξέταση του κατά πόσον τα εν λόγω κριτήρια, καθόσον, στο πλαίσιο της εν λόγω εκτιμήσεως, δεν διακρίνουν μεταξύ γεννήσεως και κατοικίας ή διαμονής του ενδιαφερομένου σε κράτος μέλος, αφενός, και γεννήσεως και κατοικίας ή διαμονής του ενδιαφερομένου σε τρίτη χώρα, αφετέρου, είναι νόμιμα. Πράγματι, όπως προκύπτει από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, η X δεν επικαλέστηκε, εν προκειμένω, κανένα στοιχείο δυνάμενο να αποδείξει ότι είχε την κατοικία ή τη διαμονή της, πέραν λίγων εβδομάδων, σε κράτος μέλος πριν από τα εικοστά δεύτερα γενέθλιά της.

37 Υπό τις συνθήκες αυτές, το δίκαιο της Ένωσης δεν αντιτίθεται, κατ' αρχήν, στο να προβλέπει ένα κράτος μέλος, για λόγους γενικού συμφέροντος, την απώλεια της ιθαγένειάς του, σε περιπτώσεις όπως εκείνες του άρθρου 8, παράγραφος 1, του νόμου περί ιθαγένειας, έστω και αν η απώλεια αυτή συνεπάγεται για τον ενδιαφερόμενο την απώλεια της ιδιότητας του πολίτη της Ένωσης.

38 Εντούτοις, με δεδομένη τη σημασία που προσδίδει το πρωτογενές δίκαιο της Ένωσης στην ιδιότητα του πολίτη της Ένωσης, η οποία, όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 29 της παρούσας αποφάσεως, συνιστά τη θεμελιώδη ιδιότητα των υπηκόων των κρατών μελών, εναπόκειται στις αρμόδιες εθνικές αρχές και στα εθνικά δικαστήρια να εξακριβώσουν αν η απώλεια της ιθαγένειας του οικείου κράτους μέλους, όταν συνεπάγεται την απώλεια της ιδιότητας του πολίτη της Ένωσης και των δικαιωμάτων που απορρέουν από αυτή, συνάδει προς την αρχή της αναλογικότητας όσον αφορά τις συνέπειές της στην κατάσταση του ενδιαφερομένου και, ενδεχομένως, στην κατάσταση των μελών της οικογένειάς του από τη σκοπιά του δικαίου της Ένωσης (αποφάσεις της 2ας Μαρτίου 2010, Rottmann, C-135/08, EU:C:2010:104, σκέψεις 55 και 56, και της 12ης Μαρτίου 2019, Tjebbes κ.λπ., C-221/17, EU:C:2019:189, σκέψη 40).

39 Η αυτοδίκαιη απώλεια της ιθαγένειας ενός κράτους μέλους δεν θα ήταν συμβατή προς την αρχή της αναλογικότητας εάν οι σχετικοί εθνικοί κανόνες δεν επέτρεπαν, σε κανένα χρονικό σημείο, εξατομικευμένη εξέταση των συνεπειών που έχει η απώλεια αυτή για τους ενδιαφερομένους από τη σκοπιά του δικαίου της Ένωσης (απόφαση της 12ης Μαρτίου 2019, Tjebbes κ.λπ., C-221/17, EU:C:2019:189, σκέψη 41).

40 Ως εκ τούτου, σε περίπτωση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, κατά την οποία η απώλεια της ιθαγένειας ενός κράτους μέλους επέρχεται αυτοδικαίως κατά τη συμπλήρωση ορισμένης ηλικίας και συνεπάγεται την απώλεια της ιδιότητας του πολίτη της Ένωσης, οι αρμόδιες εθνικές αρχές και τα αρμόδια εθνικά δικαστήρια πρέπει να είναι σε θέση να εξετάζουν τις συνέπειες της απώλειας της ιθαγένειας και, εφόσον κρίνεται αναγκαίο, να επιτρέπουν στο εν λόγω πρόσωπο να διατηρήσει την ιθαγένειά του ή να την ανακτήσει ex tunc (πρβλ. απόφαση της 12ης Μαρτίου 2019, Tjebbes κ.λπ., C-221/17, EU:C:2019:189, σκέψη 42).

41 Συναφώς, το δίκαιο της Ένωσης δεν προβλέπει συγκεκριμένη προθεσμία για την υποβολή αιτήσεως με σκοπό την εν λόγω εξέταση. Ως εκ τούτου, απόκειται στην εσωτερική έννομη τάξη κάθε κράτους μέλους να θεσπίσει τους διαδικαστικούς κανόνες που αποσκοπούν στην κατοχύρωση της προστασίας των δικαιωμάτων τα οποία οι ιδιώτες αντλούν από το δίκαιο της Ένωσης, εν προκειμένω, των δικαιωμάτων που συνδέονται με την ιθαγένεια της Ένωσης, υπό την προϋπόθεση, μεταξύ άλλων, ότι οι κανόνες αυτοί συνάδουν προς την αρχή της αποτελεσματικότητας υπό την έννοια ότι δεν καθιστούν πρακτικώς αδύνατη ή εξαιρετικώς δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που απορρέουν από την έννομη τάξη της Ένωσης (πρβλ.

αποφάσεις της 16ης Δεκεμβρίου 1976, Rewe-Zentralfinanz και Rewe-Zentral, 33/76, EU:C:1976:188, σκέψη 5, και της 15ης Απριλίου 2008, Impact, C-268/06, EU:C:2008:223, σκέψη 46).

42 Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο έχει αναγνωρίσει ότι συμβιβάζεται με το δίκαιο της Ένωσης ο καθορισμός εύλογων αποκλειστικών προθεσμιών προς το συμφέρον της ασφάλειας δικαίου. Πράγματι, οι εν λόγω προθεσμίες δεν καθιστούν πρακτικώς αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που απονέμει η έννομη τάξη της Ένωσης [αποφάσεις της 12ης Φεβρουαρίου 2008, Kempter, C-2/06, EU:C:2008:78, σκέψη 58, και της 9ης Σεπτεμβρίου 2020, Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides (Απόρριψη μεταγενέστερης αίτησης – Προθεσμία για την άσκηση προσφυγής), C-651/19, EU:C:2020:681, σκέψη 53].

43 Επομένως, τα κράτη μέλη μπορούν να απαιτούν, εν ονόματι της αρχής της ασφάλειας δικαίου, να υποβάλλεται εντός εύλογης προθεσμίας η αίτηση περί διατηρήσεως ή ανακτήσεως της ιθαγένειας ενώπιον των αρμοδίων αρχών.

44 Εν προκειμένω, το άρθρο 8, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, του νόμου περί ιθαγένειας προβλέπει τη δυνατότητα να ζητηθεί η διατήρηση της δανικής ιθαγένειας πριν ο ενδιαφερόμενος συμπληρώσει το 22ο έτος της ηλικίας του. Συναφώς, από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως προκύπτει ότι το Υπουργείο διακρίνει δύο περιπτώσεις, αναλόγως του αν, κατά τον χρόνο υποβολής της αιτήσεως, ο αιτών είναι ηλικίας κάτω των 21 ετών ή μεταξύ 21 και 22 ετών.

45 Στην πρώτη περίπτωση, το Υπουργείο απλώς χορηγεί στον αιτούντα πιστοποιητικό ιθαγένειας χωρίς να αποφαίνεται επί της διατηρήσεως της δανικής ιθαγένειας μετά τη συμπλήρωση του 22ου έτους της ηλικίας του. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι η κατάσταση αυτή εξηγείται από τη βούληση της Διοικήσεως να εξετάζονται οι αιτήσεις περί διατηρήσεως της δανικής ιθαγένειας όσο το δυνατόν πλησιέστερα στην ημερομηνία κατά την οποία ο αιτών συμπληρώνει το 22ο έτος της ηλικίας του.

46 Μόνο στη δεύτερη περίπτωση, κατά την οποία η αίτηση περί διατηρήσεως της δανικής ιθαγένειας υποβάλλεται από τον αιτούντα μεταξύ του εικοστού πρώτου και του εικοστού δευτέρου έτους της ηλικίας του, το Υπουργείο, όπως προκύπτει από τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στην αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, προβαίνει, από την έκδοση της αποφάσεως της 12ης Μαρτίου 2019, Tjebbes κ.λπ. (C-221/17, EU:C:2019:189), και εφεξής, σε εξατομικευμένη εξέταση της αναλογικότητας των συνεπειών, από τη σκοπιά του δικαίου της Ένωσης, της απώλειας της δανικής ιθαγένειας και, συνακόλουθα, της ιδιότητας του πολίτη της Ένωσης. Συναφώς, το Υπουργείο οφείλει να εκτιμήσει αν οι εν λόγω συνέπειες είναι ανάλογες προς τον σκοπό τον οποίο επιδιώκει το άρθρο 8 του νόμου περί ιθαγένειας και ο οποίος συνίσταται στη διασφάλιση της υπάρξεως πραγματικού δεσμού μεταξύ των Δανών υπηκόων και του Βασιλείου της Δανίας.

47 Εντούτοις, επισημαίνεται, πρώτον, ότι, σύμφωνα με τα στοιχεία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο, η εν λόγω προθεσμία ενός έτους, μεταξύ του εικοστού πρώτου και του εικοστού δευτέρου έτους της ηλικίας του ενδιαφερομένου, αρχίζει να τρέχει ακόμη και όταν το εν λόγω πρόσωπο δεν έχει ενημερωθεί δεόντως από τις αρμόδιες αρχές ότι εκτίθεται στο ενδεχόμενο επικείμενης και αυτοδίκαιης απώλειας της δανικής ιθαγένειας και ότι έχει το δικαίωμα να ζητήσει, εντός της ανωτέρω προθεσμίας, τη διατήρηση της εν λόγω ιθαγένειας.

48 Λαμβανομένων, ωστόσο, υπόψη των σοβαρών συνεπειών που επάγεται η απώλεια της ιθαγένειας κράτους μέλους, οσάκις επιφέρει απώλεια της ιδιότητας του πολίτη της Ένωσης, για την αποτελεσματική άσκηση των δικαιωμάτων που αντλούν οι πολίτες της Ένωσης από το άρθρο 20 ΣΛΕΕ, δεν είναι δυνατό να θεωρηθεί ότι συνάδουν με την αρχή της αποτελεσματικότητας εθνικοί κανόνες ή εθνικές πρακτικές που δύνανται να έχουν ως αποτέλεσμα να εμποδίσουν το πρόσωπο που εκτίθεται στο ενδεχόμενο απώλειας της ιθαγένειας να ζητήσει να εξεταστεί ο αναλογικός χαρακτήρας των συνεπειών της εν λόγω απώλειας από τη σκοπιά του δικαίου της Ένωσης, τούτο δε για τον λόγο ότι η προθεσμία για την υποβολή της αιτήσεως εξέτασης έχει παρέλθει, στην περίπτωση που το εν λόγω πρόσωπο δεν έχει δεόντως ενημερωθεί για το δικαίωμα να ζητήσει την εν λόγω εξέταση ούτε για την προθεσμία εντός της οποίας όφειλε να υποβάλει τη σχετική αίτηση.

49 Δεύτερον, η προθεσμία ενός έτους, που μνημονεύεται στη σκέψη 47 της παρούσας αποφάσεως, λήγει κατά την ημερομηνία συμπλήρωσης του εικοστού δευτέρου έτους της ηλικίας του ενδιαφερομένου, ήτοι κατά την ημερομηνία κατά την οποία, σύμφωνα με τη δανική νομοθεσία, πρέπει να πληρούνται οι προϋποθέσεις για να μπορεί το εν λόγω πρόσωπο να αποδείξει την ύπαρξη αρκούντως στενού δεσμού με το Βασίλειο της Δανίας, προκειμένου να διατηρήσει την ιθαγένειά του. Επομένως, το εν λόγω πρόσωπο πρέπει να είναι σε θέση να επικαλεστεί, στο πλαίσιο της εξέτασης στην οποία οφείλει να προβεί η αρμόδια αρχή όσον αφορά την αναλογικότητα των συνεπειών της απώλειας της δανικής ιθαγένειας από τη σκοπιά του δικαίου της Ένωσης, το σύνολο των κρίσιμων στοιχείων που ενδεχομένως προέκυψαν μέχρι τη συμπλήρωση του εικοστού δευτέρου έτους της ηλικίας του. Εξ αυτού συνάγεται κατ' ανάγκην ότι το εν λόγω πρόσωπο πρέπει να έχει τη δυνατότητα να υποβάλει τέτοια στοιχεία μετά τη συμπλήρωση του εικοστού δευτέρου έτους της ηλικίας του.

50 Επομένως, σε περίπτωση όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, στην οποία η εθνική ρύθμιση έχει ως αποτέλεσμα για τον ενδιαφερόμενο την αυτοδίκαιη απώλεια της ιθαγένειας του οικείου κράτους μέλους και, συνακόλουθα, της ιδιότητας του πολίτη της Ένωσης κατά την ημερομηνία συμπλήρωσης του 22ου έτους της ηλικίας, το εν λόγω πρόσωπο πρέπει να έχει στη διάθεσή του εύλογη προθεσμία για την υποβολή αιτήσεως προς τις αρμόδιες αρχές με αίτημα την εξέταση της αναλογικότητας των συνεπειών της απώλειας της ιθαγένειας καθώς και, ενδεχομένως, τη διατήρηση ή την ανάκτηση ex tunc της ιθαγένειας. Ως εκ τούτου, η ως άνω προθεσμία πρέπει να εκτείνεται, για εύλογο χρονικό διάστημα, πέραν της ημερομηνίας κατά την οποία το εν λόγω πρόσωπο συμπληρώνει την ηλικία αυτή.

51 Προκειμένου να καταστεί δυνατή η αποτελεσματική άσκηση των δικαιωμάτων που αντλούν οι πολίτες της Ένωσης από το άρθρο 20 ΣΛΕΕ, η ως άνω εύλογη προθεσμία για την υποβολή της εν λόγω αιτήσεως μπορεί να αρχίζει να τρέχει μόνον εφόσον οι αρμόδιες αρχές έχουν δεόντως ενημερώσει τον ενδιαφερόμενο για την απώλεια της ιθαγένειας του οικείου κράτους μέλους ή για την επικείμενη και αυτοδίκαιη απώλεια αυτής, καθώς και για το δικαίωμά του να ζητήσει, εντός της εν λόγω προθεσμίας, τη διατήρηση ή την ex tunc ανάκτηση της ιθαγένειας.

52 Σε διαφορετική περίπτωση, από την υπομνησθείσα στη σκέψη 40 της παρούσας αποφάσεως νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι οι αρμόδιες εθνικές αρχές και τα αρμόδια εθνικά δικαστήρια πρέπει να είναι σε θέση να εξετάζουν, παρεμπιπτόντως, την αναλογικότητα των συνεπειών της απώλειας της ιθαγένειας και, εφόσον κρίνεται αναγκαίο, να αποδίδουν εκ νέου ex tunc την ιθαγένεια στον ενδιαφερόμενο, κατόπιν της εκ μέρους του υποβολής αιτήσεως για τη χορήγηση ταξιδιωτικού εγγράφου ή κάθε άλλου εγγράφου που αποδεικνύει την ιθαγένειά του, ακόμη και αν η αίτηση αυτή υποβληθεί μετά την πάροδο εύλογης προθεσμίας κατά την έννοια που διευκρινίζεται στη σκέψη 50 της παρούσας αποφάσεως.

53 Εν προκειμένω, απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να προβεί σε μια τέτοια εξέταση ή, ενδεχομένως, να διασφαλίσει ότι οι αρμόδιες αρχές θα διενεργήσουν τέτοια εξέταση σε απάντηση της αιτήσεως που μνημονεύεται στη σκέψη 11 της παρούσας αποφάσεως.

54 Η ως άνω εξέταση πρέπει να περιλαμβάνει εκτίμηση της ατομικής κατάστασης του ενδιαφερομένου καθώς και εκείνης της οικογένειάς του, προκειμένου να προσδιορισθεί αν η απώλεια της ιθαγένειας του οικείου κράτους μέλους, οσάκις επιφέρει απώλεια της ιδιότητας του πολίτη της Ένωσης, έχει συνέπειες που επηρεάζουν δυσανάλογα, σε σχέση με τον σκοπό που επιδιώκει ο εθνικός νομοθέτης, τη φυσιολογική εξέλιξη της οικογενειακής και επαγγελματικής του ζωής, από τη σκοπιά του δικαίου της Ένωσης. Οι συνέπειες αυτές δεν είναι δυνατόν να είναι υποθετικές ή ενδεχόμενες (απόφαση της 12ης Μαρτίου 2019, Tjebbes κ.λπ., C-221/17, EU:C:2019:189, σκέψη 44).

55 Στο πλαίσιο της εν λόγω εξέτασης της αναλογικότητας, απόκειται, ειδικότερα, στις αρμόδιες εθνικές αρχές και, ενδεχομένως, στα εθνικά δικαστήρια να βεβαιωθούν ότι μια τέτοια απώλεια της ιθαγένειας συνάδει προς τα θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχυρώνονται στον Χάρτη, του οποίου την τήρηση διασφαλίζει το Δικαστήριο, και, ιδιαίτερα, προς το δικαίωμα στον σεβασμό της οικογενειακής ζωής, όπως αυτό κατοχυρώνεται στο άρθρο 7 του Χάρτη. Το εν λόγω άρθρο πρέπει, κατά περίπτωση, να ερμηνεύεται σε συνδυασμό με την υποχρέωση να λαμβάνεται υπόψη το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού, το οποίο αναγνωρίζεται στο άρθρο 24, παράγραφος 2, του Χάρτη [πρβλ. αποφάσεις της 12ης Μαρτίου 2019, Tjebbes κ.λπ., C-221/17, EU:C:2019:189, σκέψη 45, και της 18ης Ιανουαρίου 2022, Wiener Landesregierung (Ανάκληση διαβεβαιώσεως περί πολιτογράφησης), C-118/20, EU:C:2022:34, σκέψη 61].

56 Όσον αφορά την κρίσιμη ημερομηνία η οποία πρέπει να ληφθεί υπόψη, εν προκειμένω, από τις αρμόδιες αρχές για την ως άνω εξέταση, η ημερομηνία αυτή είναι κατ' ανάγκην εκείνη της συμπλήρωσης από τον ενδιαφερόμενο του 22ου έτους της ηλικίας του, δεδομένου ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 1, του νόμου περί ιθαγένειας, η εν λόγω ημερομηνία αποτελεί αναπόσπαστο μέρος των νομίμων κριτηρίων που έχει καθορίσει το εν λόγω κράτος μέλος και από τα οποία εξαρτάται η διατήρηση ή η απώλεια της ιθαγένειάς του.

57 Όσον αφορά, τέλος, τη δυνατότητα, την οποία μνημονεύουν το αιτούν δικαστήριο και η Δανική Κυβέρνηση, των πρώην Δανών υπηκόων που απώλεσαν τη δανική ιθαγένεια και, συνακόλουθα, την ιδιότητα του πολίτη της Ένωσης να ανακτήσουν την εν λόγω ιθαγένεια με πολιτογράφηση υπό ορισμένες προϋποθέσεις, μεταξύ των οποίων η απαίτηση αδιάλειπτης διαμονής στη Δανία για μεγάλο χρονικό διάστημα, απαίτηση η οποία, ωστόσο, μπορεί να αμβλυνθεί σε κάποιο βαθμό, αρκεί η επισήμανση ότι η μη πρόβλεψη στο εθνικό δίκαιο, υπό προϋποθέσεις σύμφωνες με το δίκαιο της Ένωσης, όπως ερμηνεύεται στις σκέψεις 40 και 43 της παρούσας αποφάσεως, της δυνατότητας να επιτύχει ο ενδιαφερόμενος την εξέταση από τις εθνικές αρχές και, ενδεχομένως, από τα εθνικά δικαστήρια της αναλογικότητας των συνεπειών της απώλειας της ιθαγένειας του οικείου κράτους μέλους από τη σκοπιά του δικαίου της Ένωσης, η οποία εξέταση θα μπορούσε να οδηγήσει, ενδεχομένως, στην ex tunc ανάκτηση της ιθαγένειας, δεν είναι δυνατό να αντισταθμιστεί από τη δυνατότητα πολιτογράφησης, ανεξαρτήτως των ενδεχομένως ευνοϊκών προϋποθέσεων υπό τις οποίες μπορεί η πολιτογράφηση να επιτευχθεί.

58 Πράγματι, όπως επισήμανε, κατ' ουσίαν, ο γενικός εισαγγελέας με τα σημεία 93 και 94 των προτάσεών του, αν γινόταν δεκτό το αντίθετο, τούτο θα σήμαινε ότι ένα πρόσωπο μπορεί να στερηθεί, έστω και για περιορισμένο χρονικό διάστημα, τη δυνατότητα να απολαύει όλων των δικαιωμάτων που απορρέουν από την ιδιότητα του πολίτη της Ένωσης, χωρίς να είναι δυνατόν να αποκατασταθεί στα δικαιώματα αυτά για την εν λόγω περίοδο.

59 Από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει ότι στο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 20 ΣΛΕΕ, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα του άρθρου 7 του Χάρτη, έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε κανονιστική ρύθμιση κράτους μέλους κατά την οποία οι υπήκοοί του οι οποίοι γεννήθηκαν εκτός του εδάφους του και ουδέποτε είχαν σε αυτό την κατοικία τους ούτε και τη διαμονή τους υπό συνθήκες που αποδεικνύουν πραγματικό δεσμό με το εν λόγω κράτος μέλος χάνουν αυτοδικαίως την ιθαγένεια του συγκεκριμένου κράτους μέλους με τη συμπλήρωση του 22ου έτους της ηλικίας τους, με αποτέλεσμα τα πρόσωπα που δεν είναι επίσης υπήκοοι άλλου κράτους μέλους να στερούνται την ιδιότητα του πολίτη της Ένωσης και τα δικαιώματα που απορρέουν από αυτήν, υπό την προϋπόθεση ότι παρέχεται στους ενδιαφερομένους η δυνατότητα υποβολής, εντός εύλογης προθεσμίας, αιτήσεως περί διατηρήσεως ή ανακτήσεως της ιθαγένειας, στο πλαίσιο της οποίας να δύνανται οι αρμόδιες αρχές να εξετάζουν την αναλογικότητα των συνεπειών της απώλειας της ιθαγένειας από τη σκοπιά του δικαίου της Ένωσης και, κατά περίπτωση, να επιτρέπουν τη διατήρηση ή την ex tunc ανάκτηση της εν λόγω ιθαγένειας. Η εν λόγω προθεσμία πρέπει να εκτείνεται, για εύλογο χρονικό διάστημα, πέραν της ημερομηνίας κατά την οποία ο ενδιαφερόμενος συμπληρώνει την ως άνω ηλικία και δύναται να αρχίσει να τρέχει μόνον εφόσον οι αρμόδιες αρχές έχουν δεόντως ενημερώσει τον ενδιαφερόμενο για την απώλεια ή την επικείμενη απώλεια της ιθαγένειάς του, καθώς και για το δικαίωμά του να ζητήσει, εντός της ανωτέρω προθεσμίας, τη διατήρηση ή την ανάκτηση της ιθαγένειας. Σε διαφορετική περίπτωση, οι αρμόδιες αρχές πρέπει να είναι σε θέση να διενεργήσουν την εν λόγω εξέταση παρεμπιπτόντως, επ' ευκαιρία αιτήσεως του ενδιαφερομένου για τη χορήγηση ταξιδιωτικού εγγράφου ή οποιουδήποτε άλλου εγγράφου που πιστοποιεί την ιθαγένειά του.

Επί των δικαστικών εξόδων

60 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σε αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφαίνεται:

Το άρθρο 20 ΣΛΕΕ, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα του άρθρου 7 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

έχει την έννοια ότι:

δεν αντιτίθεται σε κανονιστική ρύθμιση κράτους μέλους κατά την οποία οι υπήκοοί του οι οποίοι γεννήθηκαν εκτός του εδάφους του και ουδέποτε είχαν σε αυτό την κατοικία τους ούτε και τη διαμονή τους υπό συνθήκες που αποδεικνύουν πραγματικό δεσμό με το εν λόγω κράτος μέλος χάνουν αυτοδικαίως την ιθαγένεια του συγκεκριμένου κράτους μέλους με τη συμπλήρωση του 22ου έτους της ηλικίας τους, με αποτέλεσμα τα πρόσωπα που δεν είναι επίσης υπήκοοι άλλου κράτους μέλους να στερούνται την ιδιότητα του πολίτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τα δικαιώματα που απορρέουν από αυτήν, υπό την προϋπόθεση ότι παρέχεται στους ενδιαφερομένους η δυνατότητα υποβολής, εντός εύλογης προθεσμίας, αιτήσεως περί διατηρήσεως ή ανακτήσεως της ιθαγένειας, στο πλαίσιο της οποίας να δύνανται οι αρμόδιες αρχές να εξετάζουν την αναλογικότητα των συνεπειών της απώλειας της ιθαγένειας από τη σκοπιά του δικαίου της Ένωσης και, κατά περίπτωση, να επιτρέπουν τη διατήρηση ή την ex tunc ανάκτηση της εν λόγω ιθαγένειας. Η εν λόγω προθεσμία πρέπει

να εκτείνεται, για εύλογο χρονικό διάστημα, πέραν της ημερομηνίας κατά την οποία ο ενδιαφερόμενος συμπληρώνει την ως άνω ηλικία και δύναται να αρχίσει να τρέχει μόνον εφόσον οι αρμόδιες αρχές έχουν δεόντως ενημερώσει τον ενδιαφερόμενο για την απώλεια ή την επικείμενη απώλεια της ιθαγένειάς του, καθώς και για το δικαίωμά του να ζητήσει, εντός της ανωτέρω προθεσμίας, τη διατήρηση ή την ανάκτηση της ιθαγένειας. Σε διαφορετική περίπτωση, οι αρμόδιες αρχές πρέπει να είναι σε θέση να διενεργήσουν την εν λόγω εξέταση παρεμπιπτόντως, επ' ευκαιρία αιτήσεως του ενδιαφερομένου για τη χορήγηση ταξιδιωτικού εγγράφου ή οποιουδήποτε άλλου εγγράφου που πιστοποιεί την ιθαγένειά του.

(υπογραφές)